

Muhulane

Nr 6 (440)

Juuni (jaanikuu) 2026

Muhu leht

Tulekul on Muhu suur kiigepäe

Kalmer Saare foto

4. juulil leiab aset Muhu suur kiigepäe. Liival toimub kiikingu võistlus ja erinevates küldes kiikumise päev.

Muhu kiriku parklas toimub kiikinguvõistlus, mille eestvedajaks on spordiklubi Dorpat Kiiking MTÜ. Pealtvaatajatele pakub kuni kuue meetriste aistega kiikedel kiikumine põnevat vaatamängu, kuid oodatud on ka kõik võistlustel osaleda soovijad. Võisteldakse erinevates vanuseklassides, naised ja mehed eraldi.

Täpsemat infot võistluste kohta uuri kodulehelt Dorpat.kiiking@gmail.com ja valla kodulehe sündmuste kalendrist.

Suurel kiigepäeval oodatakse huvilisi kiike katsuma ka erinevates küldes, kus kiiged olemas. Päris uus kiik tehti sel kevadel Hellamaa laulu- ja spordiväljakule. Tasub proovida ja suvele hea hoog sisse kiikuda!

Uijee on Aasta Folkloorirühm!

Uijee Tallinnas Baltica festivalil.

Folkloorirühm UIJEE osales 5.-7. juunini rahvusvahelisel folkloorifestivalil Baltica, mis seekord toimus Tallinnas. Reedel esinesime Harjumäel, pühapäeval osalesime Baltica rongkäigus ning peale seda esinesime lõppkontserdil ehk Baltica pitsballil Salme kultuurikeskuses.

Laupäeval toimus Eesti Folkloorinõukogu aastapremiate jagami-

se tseremoonia. Uijee pälvis 13 nominendi seast laureaadi tiitli Aasta Folkloorirühm 2026! Aukiri teatas, et folkloorirühma tunnustatakse entusiastliku tegevuse eest muhu keele ja pärimuse nähtavana, kuuldavana ja avanuna hoidmise eest.

Samal üritusel tunnustati Kristjan Toropi Kogumisstipendiumi vääriliseks Mall Noormets! Pree-

mia anti 2023. aasta Muhu pulma jäädvustuste eest.

Baltical osales ka tantsurühm Ätsets koos Muhu kooli tantsulastega.

Leena Peegel

Tunnustuse pälvinud Mall Noormets ja Ujee juhendaja Leena Peegel aukirjadega.

Muhu segakoor käis Saaremaa laulupeol

Muhu segakoor laulupeol.

Sel aastal toimus maakonna laulupidu 6. juunil, traditsiooniliselt ikka Kuressaare lossihoovis.

See oli Saaremaa 53. laulupidu ja teemaks talgud ehk et „Kelle laul, selle talgu“.

Segakoori proovid algasid juba hommikul ja nagu ikka, saabub kauaoodatud vihm kohale alati laulupeo ajaks. Nii ka nüüd, kastes peolised märjaks, aga nagu alati, tuleb õigel hetkel välja päike, mis jälle kõik kuivatab ja heaks teeb.

Muhu segakoor eristus rongkäigus oma erksate rõivastega, valla lippu kandis vallavanem.

Kooride repertuaaris oli palju laule Saaremaa legendaarsetelt laululoajatelt, meenutati nii Albert Uustulndi kui Martin Körberit, lauldi igihaljast Saaremaa valssi ja koos pealtvaatajatega Uustulndi laulude popurriid.

Segakoori uus hooaeg algab sügisel ja siis on oodatud kõik huvilised kaasa lööma, sest koorilaul on lihtsalt tore!

Muhulane

Muhu kevadine hõbelusikapidu uute ilmakodanike auks. Pildil vasakult päevakangelased: Erki Saarkoppel koos vanemate, õe ja vennaga, Lisanna Elde-meel vanemate ja õega ning Tobias Tomson vanemate ja õega.

Kalmer Saare foto

HELLAMAA
KÜLAKESKUSES
MÜÜGIL

MUHU
FOLKLOORIRÜHM

CD 10.- EUR

UIJEE

ISSN 1736-289X

9 771736 289007

Maikuu volikogu istungilt

Muhu vabatahtlikud päästjad loonud MTÜ Muhu Vabatahtlik Pääste ning on valmis võtma üle lepingu Päästeametiga. Plaanis on soetada uuem paakauto ja päästjatele antakse üle ka likviidsed vahendid mittesihotstarbelise toetusena summas 100 173,27 eurot, päästehoone eskiis ja vallasvara nimekirjas olev vara.

Võeti vastu otsus asustajaotuse muutmiseks, liites Põitse külas asuvad Vileta ja Tika katastriüksused Mõisaküla külaga, kuna on nii asukohalt kui teedevõrgult seotud rohkem Mõisakülaga.

Volikogu otsusega tunnustati kehtetuks lihtthanke korraldamine Viirelaiu väikesadama detailplaneeringu ja keskkonnamõjude hindamise koostaja leidmiseks, kuna planeeringu algatamisest huvitatud isik taotleb selle lõpetamist.

Kehtestati detailplaneering Muhu tapamajale. Avaliku väljapaneku jooksul ei esitatud sellele ühtegi ettepanekut ega arvamust. Ilmnes vaid vajadus juurdepääsuteede lahenduse korrigeerimiseks. Uue lahendusega nähakse ette Lao maaüksusele mahasõidu rajamist Kuivasu-Pädaste-Liiva teelt.

Kinnitati Muhu Muuseumi põhimäärus, mis on viidud vastavusse kehtivate normitehniliste nõuetega ja teksti osa on korrigeeritud, kuid mitte oluliselt muudetud.

Tähtajatu sundvaldus tee avalikuks kasutamiseks seati Linnuse külas asuva Mäe tee avalikuks kasutamiseks. Otsustati rahuldada Elektrilevi OÜ taotlus valla omandis oleva Mõisa tänav nimele kinnisasja koormamiseks isikliku kasutusõigusega Elektrilevi OÜ kasuks.

Volikogu otsustas võõrandada otsustuskorras Kesse küla Võrgu maaüksuse, hoonestusõiguse tasuga 10 000 eurot, tähtajaga 10 aastat. Täna on hoonestusõiguse tasu hoonestaja poolt tasutud.

Toimus arutelu ja infovahetus järgmistel teemadel: maamaksumäärade muudatused, Muhu Kaitseliit MTÜ loomine, Hellamaa kiriku toetamine, hanke korraldamine valla autode liisimiseks seoses liisingu lõppemisega.

5. mai

Otsustati korraldada konkurs lasteaiade direktori ametikoha täitmiseks seoses sellega, et asutuse juht on esitanud taotluse töölepingu lõpetamiseks. Konkursi korraldamiseks moodustatakse kandidaatide hindamiseks kuni 7 liikmeline komisjon.

Väljastati ehitusluba Mäla küla Kuuse maaüksusele suvila püstitamiseks. Kinnitati korraldus, millega maomanike taotluste alusel jagatakse Nautse küla Rannaete maaüksuse kaheks eraldi katastriüksuseks.

Kinnitati kooli hoolekogu koosseis.

Toimus arutelu ja infovahetus järgmistel teemadel: Kaitseliidu õppus Koguva karjääris (laekunud on täpsustunud info kuupäevade ja tegevuste osas); muuseumi arengukava koos lisadega; Liiva kiriku katuse ümberehitustööd (Muinsuskaitseameti pöördumise kohaselt ei saa kavandatavat tegevust käsitleda kui ehitise üksikute osade vahetamist samaväärsete vastu, vaid tegemist on ümberehitamisega. Seetõttu on vajalik taotleda projekteerimistingimused ja ehitusluba); Kõinastu tee parendamise kulude jaotuse ettepanek; Viirelaiu ehitised (anti ülevaade toimunud paikvaatlusest, osa ehitisi vajab seadustamist).

16. mai

Kinnitati korraldus Liiva küla Hariduse katastriüksusel asuvale katlamaja hoonete unikaaladdressi määramiseks.

Korraldatud jäätmeveost vabas-

tatakse 11 kinnistat talveperioodiks ja pikaajaline vabastus anti viiele kinnistule.

Ehitusluba väljastati Paenase küla Pajuoja maaüksusele elamu püstitamiseks.

Transpordiamet on teavitanud valda olemasolevate riigiteede teenindamiseks vajalike maaüksuste osas maa riigi omandisse jätmise menetluse algatamisest kokku üheksa katastriüksuse osas. Korraldusega otsustati need katastriüksused jätta riigi omandusse ning muuta nende lähiaadresse ja sihtotstarvet.

Toimus arutelu ja infovahetus järgmistel teemadel: rahvaküsitluse korraldamise kord; lasteaiade hoolekogu esimehe pöördumine; Võiküla Toomiranna elamu ja abihoonete projekteerimistingimused; Liiva kirikuhoone katuse ümberehitamine; uue reklaamkandja rajamise soov; Viirelaiu järelevalve järelekontroll; muuseumi arengukava; eestkostete seadmine; Oosaare varjualune (laekunud kaks pakkumust katusematerjalile, valiti soodsam pakkumine).

26. mai

Väljastati ehitusload Simiste küla Uuelu maaüksusele abihoonete ja Nõmmküla Liguva maaüksusele elamu püstitamiseks. Kasutusluba väljastati Liiva kaupluse akupangale.

Määrati üks sotsiaalhoolekandeline hüvitus.

Projekteerimistingimused väljastati Kuivasu küla Panga maaüksusele abihoonete projekteerimiseks. Korraldatud jäätmeveost vabastati talveperioodiks kolm

kinnistut ja pikaajaline vabastus anti ühele kinnistule.

Vastavalt Riigimetsa Majandamise Keskuse taotlusele määrati metsateede nimes ja registri numbrid.

Kinnitati alla lihtthanke piirmäär jääv hange mobiilsele akujaama ja diiselkütuse tankurmahuti soetamiseks kohalike omavalitsuse üksuste kriisivalmiduse suurendamise toetusmeetmest.

Kinnitati lihtmenetlusega riigihange Muhu valla teede 2026. aasta pindamistöde tegemiseks.

Toimus arutelu ja infovahetus järgmistel teemadel: rahvaküsitluse korraldamise kord; Võiküla Toomiranna elamu ja abihoonete projekteerimistingimused; väljõusaal kogukonnale (võimalus võita 25 000 euro väärtuses väljõusaali seadmeid); Linnuse Taga-Tooma detailplaneering; karavanipargi rajamise idee; jahikoera poolt tekitatud kahju; Levalõpme Angervaksa elamu seadustamise küsimus; amortiseerunud ja kasutusest maas teehöövli võõrandamine; lemmikloomade pidamise eeskiri.

29. mai

Kooskõlastati soojuspuuraukude asukoht Simiste külas asuval Kivikadaka maaüksusel.

Finantsjuht on edastanud vallavalitsusele Muhu valla 2025.

aasta majandusaasta aruande, mis volikogu poolt heaks kiideti ja arvamuse avaldamiseks revisjonikomisjonile edastati ning otsustamiseks volikogu juunikuu istungile suunati.

Muhu tapamaja detailplaneeringu kehtestamine

Muhu Vallavolikogu kehtestas 20.05.2026. a otsusega nr 54 Muhu tapamaja detailplaneeringu.

Detailplaneering hõlmab Muhu vallas Soonda külas asuvate Väetisekuuri (47801:004:0493) ja Lao (47801:004:0524) katastriüksuseid. Planeeringuala pindala on 32149 m². Planeeringuala osas kehtib 2018. a kehtestatud Muhu tapamaja detailplaneering, millega kavandati väiketapamaja ning selle teenindamiseks vajalike tehnovõrkude rajamine ja kinnistute kruntimine. Täna on planeering osaliselt ellu viidud. Lao katastriüksusele on rajatud tapamaja ja seda teenindavad rajatised. Käesoleva detailplaneeringu eesmärgiks oli kavandatud krundijaotuse muutmine ning planeeringulahenduse vastavusse viimine tegeliku situatsiooniga. Planeeringuga korrigeeriti varasemalt kavandatud krundijaotust, hoonestusala ja rajatiste (sh juurdepääsutee) asukohti. Planeeringuga täpsustati ehitusõigusi, kuid põhilahendust ei muudetud ning uusi krundi kasutamise sihtotstarbeid ei lisatud. Uue detailplaneeringu kehtestamisega muutub sama ala kohta 2018. aastal kehtestatud detailplaneering kehtetuks.

Detailplaneeringu elluviimisega ei kaasne eeldatavalt piirkonnale olulisi mõjusid. Detailplaneering on kooskõlas Muhu valla üldplaneeringuga ega sisalda üldplaneeringu muutmise ettepanekuid.

Kehtestatud detailplaneeringu materjalidega on võimalik tutvuda valla kodulehel www.muhu.ee/kehtestatud-detailplaneeringud.

Muhu Vallavolikogu otsustega saab tutvuda lahtiolekuaegadel Muhu vallamajas ja valla dokumendiregistri kaudu.

Omaalgatuslike tegevuste toetuse taotlemise 2026. a teise taotlusvooru tähtaeg on 15. juuni. Toetuse eraldamise tingimused ja vajalik vorm on leitav Muhu valla veebilehelt Muhu vald > Juhtimine ja majandus > Majandus > Toetusmeetmed

Oosaare ujumissild on meie päris oma asi

Vastvalminud Oosaare ujumissild. Tuuliki Kasoneni foto

Siin pildil on Muhus vastvalminud Oosaare ujumissild, mis on ka üks praktiline näide kogukonna kaasamisest ja näitab ilmekalt, et kohalik elukeskkond ei ole ainult ametnike, volikogu või arendajate asi, vaid ka kogukonna ühine vastutus.

Kui inimene saab esitada idee, seda teistele selgitada ja toetust koguda, hääletada ning lõpuks päriselt valmis asja näha, siis tekib midagi palju olulisemat kui lihtsalt uus objekt. Tekib omanikutunne.

On oluline, et kohaliku inimese panus päriselt ka midagi muudab. Paljud teised kaasamisvormid jäävad elanike jaoks liiga kaugeks ja abstraktseks. Et arengukava või planeeringu arutelul kaasa rääkida, on vaja end kurssi viia ning see ressurss tuleb leida oma töö, pere ja hobide arvelt. Lisaks räägivad suured arengukavad tihti teedest, investeringutest ja üldisest prioriteetidest, aga elukvaliteeti mõjutavad ka väikesed ja argised asjad.

Kaasav eelarve teeb osalemise väga konkreetseks. Reeglid on lihtsad – inimene esitab idee, arutab seda, kogub toetust, hääletab ja näeb lõpuks füüsilist tulemust. Eesti kaasava eelarve juhendis rõhutataksegi, et see aitab elanikel paremini mõista omavalitsuse tegevust ja raha kasutamise põhimõtteid. Ja omavalitsusel on nii parem juhtida, kuna see kaasamisvorm annab:

- parema tunnetuse kogukonna ootusest,
- varajase info pingekohtade kohta,
- võimaluse kasvatada kodanikuaktiivsust,
- positiivse suhtluskanali elanikega,
- konkreetse formaadi, kus konflikt muutub ettepanekuks.

Teisisõnu muudab passiivse rahulolematuse aktiivse panu-

seks. Jah, selles on ka riske, kui sellist kaasamise tööriista kasutatakse vaid näiliselt, näiteks segaste reeglite või liigväikeste summadega või kui võitnud ideid ei viida ellu. Eraldi küsimus on ka see, et kaasava eelarve puhul võivad sageli nähtavad, emotsionaalsed ja lihtsasti mõistetavad projektid, mitte tingimata need, mille mõju on pikaajaliselt suurem. Tihti on see tingitud eraldatavast summast, aga ühtlasi pakub ka võimalust mõista, mis enamiku inimestest kõnetab.

Minusuguse kogukonna kaasamise fänni jaoks on see põnev protsess, kus inimestel on võimalus õppida märkama oma kogukonna päris vajadusi ehk arendada teadlikkust ning sõnastada ideid, mitte ainult kriitikat. Lisaks aitab see mõista, kuidas avalik raha päriselt toimib.

Igal asjal on oma hind, hoolduskulu, maaomandi küsimus, projekteerimise vajadus, turvalisusnõuded ja hilisem vastutus. Nii suureneb ka elanike enda seas selgitamine ja orgaaniline kaasamine, mitte ainult kirumine ja nõudmine. Ja veel – nii saab tuua nähtavale ja rakendada kohalikku teadmist.

Ametnik ei näe alati seda, mida teab kohalik inimene: kus on ohtlik teeületus, kus lapsed tegelikult mängivad, kuhu eakad tahaksid istumiskohta, milline metsarada on kogukonna jaoks oluline. Ja väga võimas ja teisi võimestav on see, kui üks kogukond võtab vastutuse ühise ruumi eest. Äge!

See Oosaare ujumissild ei ole "valla projekt", vaid "meie oma asi" ja see ongi vahe. Sama suur kui minna vette paljajalu kas kivilisel või liivasel pinnal. Minu kriimustamata varbad igal juhul tänavad kogukonda.

Tuuliki Kasonen

Muhu turism vajab tasakaalukat arengut

Saare küalisi tõmbab rahu ja kohalik koloriit. Kalmer Saare foto

Kolm suvekuud tähendab Muhus seda, et saarele jõuavad tuhanded turistid, kes loodavad siin kogeda seda erilist saare tunnet, mis lubab, et siin puhkab ka aeg. Paljudele turismiettevõtjatele on alanud kõige kibekiiremad ajad ja hooaja algul on põhjust arutada, millises suunas peaks turism arenema. Küsimused esitasin Muhu valla turismispetsialistile Eveli Jürissonile.

Milliseid turiste Muhus kõige rohkem oodatakse? Kas meid külaliste osas on viimasel ajal näha mingeid muutusi, uusi trende?

Muhu saar on alati olnud koht inimestele, kes hindavad rahu, loodust, kvaliteetset toitu ja päris saareelu. Viimastel aastatel on hästi näha, et inimesed väärtustavad rohkem väiksemaid ja omamõõlsemaid kohti, kohalikku toitu, kultuuri ja loodust. Väga palju tullaksegi Muhusse selle erilise tunde pärast, mida mujalt ei leia.

Muhu tugevus on lisaks loodusele kindlasti ka meie väga elav kultuuripärand. Muhu mustrid, käsitöö ja rahvarõivad ei ole siin ainult muuseumis vaatamiseks, vaid päriselt igapäevaelu osa. Näiteks Rahvarõiva Reede algatus on saanud ka meie külaliste poolt positiivset märkamist.

Samuti on kasvanud huvi aktiivse puhkuse, rattasõidu, matkamise ja hooajavälise külalaste vastu. Meie jaoks on oluline, et Muhu jääks kvaliteetseks sihtkohaks, kus on hea nii külalistel kui kohalikel endil.

Kui palju toovad saarele külalisi juurde erinevad üritused ja kas neid on hooaja jooksul piisavalt?

Sündmustel on Muhu jaoks väga suur roll. Tegelikult tullakse mitmete meie sündmuste pärast spetsiaalselt Muhu saarele ning paljud planeerivad oma puhkuse just nende ümber.

Lisaks jaanipäevale on meil välja kujunenud väga tugevad ja armastatud traditsioonilised sündmused nagu näiteks Muhu kohvikutepäevad, Muhu suvekontsert ja legendaarne Juu Jääb.

Juu Jääb tähistab sel aastal juba oma 30. juubelit ning see on olnud pika traditsiooniga eriline ja armastatud festival. Meile tulevad koju kätte maailmatasemel artistid ja ma tõesti kutsun kõiki muhulasi ning Muhu sõpru sellest osa saama.

Lisaks traditsioonilistele sündmustele on sel suvel tulemas ka uusi ja põnevaid ettevõtmisi nagu augustis toimuv Pädaste Punk ja juulis Muhu Suur Kiigepäev.

Väga rõõmustav on ka see, et hooaeg algab järjest varem. Tänavu toimus juba teist korda rattavõistlus Muhu Sõõr, mis tõi hulga külalisi saarele juba 1. mail ning aitas hooaja mõnusalt käima tõmmata.

Kindlasti võiks Muhus tulevikus olla rohkem hooajaväliseid sündmusi, sest huvi saare vastu ei piirdu enam ainult suvekuudega. Selleks, et külastajal oleks põhjust kauemaks tulla, peab aga lisaks sündmustele olema olemas ka toimiv teenuste võrgustik – majutus, toitlustus ja võimalus saart terviklikult kogeda. See on koht, kus koostöö kohalike ettevõtjate ja kogukonnaga muutub eriti oluliseks.

Infot sündmuste kohta leiab valla kodulehelt sündmuste kalendrist.

Kas ja kuidas on muutunud turistide soovid majutusasutuste osas? Kas meil on piisavalt erineva tasemega majutusvõimalusi?

Turistide ootused on kindlasti muutunud teadlikumaks. Üha rohkem hinnatakse privaatsust, looduslähedust, kvaliteeti ja seda, et majutuskohal oleks oma lugu ja iseloom.

Loe edasi lk. 4

Muhu turism vajab tasakaalukat arengut

Algus lk. 3

Muhu tugevus ongi selles, et meil on palju omanäolisi väiksemaid majutuskohti – turismitalusid, väikemajutusi, glampinguid ja kõrgetasemelisi elamiskohti.

Tipphooajal võib muidugi populaarsematel nädalavahetustel kohti vähemaks jääda, eriti suuremate sündmuste ajal, aga üldiselt on valik päris mitmekesine.

Oluline on, et Muhu areneks tasakaalukalt ja säilitaks oma eripära ega muutuks massiturismi sihtkohaks.

Kas Muhus on piisavalt söögikohti ja kuidas neil läheb? Kas turistid on toidukohad üles leidnud?

Muhu toit on tegelikult juba väga ammu teada-tuntud oma headuses ja väga oluline osa tõelise Muhu kogemuse saamisel.

Usun, et suvisel ajal meil keegi nälga ei jää. Valikut on päris palju.

Madalhooajal on valikuid loomulikult vähem ja eks see on ka mõistetav – kliente lihtsalt ei jagu aastaringelt. Seda enam on hea meel, et näiteks Kahverjan ja Kuivastu kohvik on vapralt ka madalhooajal vastu pidanud.

Samas vahel on kõige mõnusa võtta esimestel soojadel kevadpäevadel Muhu pagaritest värsket soe leib või saiake, kala-poest midagi maitsvat ja nautida seda Liiva keskväljaku istumisaial. Ka see on väga ehe Muhu kogemus.

Infot Muhu söögikohtade ja turismiettevõtete kohta leiab internetist Visit Muhu veebilehelt.

Kas ja millised on Muhu turismi kitsaskohad? Kas turistide hulk võiks soovitavalt olla suurem või hoopiski väiksem?

Muhu suurim väljakutse on tegelikult tasakaalu hoidmine. Me tahame, et siin oleks elu ja ettevõtlus, aga samal ajal peab Muhu

säilitama oma rahu, looduse, kogukonnatunde ja identiteedi.

Meie erilisus peitubki selles, et siin on säilinud väga tugev kohalik kultuur ja oma nägu. Meie rahvariided, käsitöö, mustrid, traditsioonid ja kogukondlikud sündmused ei ole turistidele lavastatud, vaid päriselt elus osa Muhu igapäevast. Seda tunnet ei tohiks kunagi ära kaotada.

Suurimad kitsaskohad on hooajalisus, tööjõupuudus ja tipp-hooajal ka transpordikoormus.

Leian, et väga oluline on hoida tasakaalu. Ka vaikselt ja rahulikult talvisel ajal on oma väärtus, see annab kohalikele inimestele võimaluse puhata, mõtteid koguda ja järgmiseks hooajaks valmistuda. Just see loomulik rütm on osa Muhu elamise ja olemise võlust.

Ja tegelikult ongi maailmas järjest vähem paiku, kus saab kogeda päriselt rahu ja vaikust. Muhu tugevus peitubki selles, et

siin saab pakkuda midagi eksklusiivset – ehedat saareelu, kus ei pea kogu aeg kuhugi kiirustama.

Rõõm on näha, et Muhus on palju ettevõtjaid, kes teevad seda, mida nad päriselt armastavad. Kõige ehedamad ja omanäolised teenused sünnivadki sageli inimeste enda hobidest, eluviisist ja armastusest saare vastu. See aitab ka keerulisematel aegadel ettevõtjatel vastu pidada.

Kuigi meie turismihooaeg on lühike ja intensiivne, annab talvine rahulik aeg võimaluse puhata ja järgmiseks hooajaks jõudu koguda. Leian, et Muhu turismi areng peaks olema tasakaalus ja jätkusuutlik – nii, et ettevõtjatel jätkuks motivatsiooni oma asja teha ka aastate pärast. Meie eesmärk ei ole massiturism, vaid kvaliteetne külastuskogemus, mis hoiab nii Muhu erilisust kui kohalike inimeste heaolu.

Küsitles **Jana Rand**

Tähdendusi täis suvistepüha

On päevi, mil aeg liigub teistiti. Suvistepüha on üks neist.

Sel aastal pidasime suvistepüha Dharma Resortis Muhus vaikselt, looduse rütmis ja vanu kombeid meelel pidades. See ei ole ainult liikuv püha kalendris, vaid päev, millel oli oma eriline meeoleolu: midagi värsket, puhast ja tähenduslikku, mis kutsus kodu korrastama, loodust tähele panema, päeva pisut teistmoodi elama.

Meie suvistepüha algas eelõhtul maja koristamisega. See oli üks neist koristamistest, mis ei ole ainult praktiline töö, vaid ka oma-moodi ettevalmistus. Nagu teeks ruumi millelegi uuele ja helgele. Pühade eel on selles alati oma tähendus.

Pärast töömehe metsast värsked kased. Panime neid tuppa ning tegime õhtuks ka kasevihad. Niidult korjasime kevadlilli, mis said

Pühadelaul on tuulehaug.

lauale ja akendele vaasidesse. Nii tuli osa ümbruse ilust tuppa kaasa.

Kui toas on värsket kask ja laual metsalilled, siis muutub tunne terves majas. Õhk on teine, valgus on teine, meeoleolu on teine. Tuba ei oleks justkui enam loodusest eraldi, pigem jätkub toas seesama aasta-aeg.

Just selles peitubki vanade pühade lihtne ilu – need ei tõsta inimest loodusest kõrgemale, vaid toovad ta sellele uuesti lähemale.

Suvistepüha päeval käisime püha kivi juures. Võtsime kaasa ande, sidusime puu külge lindid ja olime seal lihtsalt vaikselt natuke aega. Sellised paigad ei vaja palju sõnu. Piisab kohale minemisest, korraks peatumisest ja mõttest, et enne meid on siin samamoodi käidud, tänatud, palutud ja püha peetud.

Muhu ja kogu Eesti vanas pärimuses on pühalikel paikadel oma kindel koht. Kivid, puud, hiied ja allikad on olnud osa sellest, kuidas inimesed on mõistnud maad

enda ümber – mitte ainult elupaigana, vaid ka millegi suurema ja sügavama osana. Võib-olla ongi selliste kohtade väärtus tänapäeval just selles, et nad aitavad hetkeks välja astuda kiirest argisest rütmist ja meenutada, et kõike ei pea alati tegema kiirustades ja kasu silmas pidades.

Suvistepüha juurde kuulub ka hea toit. Muhus on praegu aeg, mil merest saab tuulehaugi. See on üks neist hooajalistest maitsetest, mida ootad just sellepärast, et neid ei ole kogu aeg saada. Eelmisel õhtul tegime tuulehaugist kaks rooga. Ühe kala praadisime, teise küpsetasime ahjus sinepi, tüümiani ja majoneesiga. Mõlemad said väga head.

Kõrvale tegime värsket salati ning käisime selle jaoks mere äärest merikapsast korjamas. Sellel on omapärane, veidi mereline ja karge maitse, mis sobib kalaga suurepäraselt. Selline toit teeb rõõmu mitte ainult sellepärast, et ta maitseb hästi, vaid ka sellepärast, et ta tuleb siitsamast ümbrusest. Meri annab kala, rand roheline, niit lilled ja mets kase.

Just siis muutub püha päriselt elavaks. Mitte ainult kombe või teadmise kaudu, vaid tegudes. Kui koristad maja, tood tuppa rohelist, lähed püha kivi juurde, valmistad hooajalist toitu ja katad laua sellest, mida loodus parasjagu pakub, siis ei tundu pärimus enam millegi kauge või muuseumlikuna. Ta on olemas siin ja praegu.

Võib-olla ongi vanade pühade

suurim väärtus selles, et nad õpetavad märkama. Märkama aasta-aega, paika, toitu, vaikust ja tänutunnet. Kõike seda, mis on tegelikult lähedal, aga mis argipäeva kiiruses kipub meelest minema. Dharma Resortis, kus loodus on alati väga ligi, on selliseid hetki eriti lihtne märgata.

Meie suvistepüha ei olnud suur ega pidulik, kuid oli tähenduslik. Vahel piisab sellestki, et tood tuppa värsket kase, paned lauale lillevaasi, võtad aja maha ja tänad selle eest, mis on olemas.

Nii püsibki vana püha elus – mitte ainult mälus, vaid päriselt elatud päevas.

Sven Kotkas

Dharma Resort on Muhus asuv rahulik ja looduslähedane puhkepaik, kus väärtustatakse vaikust, aeglust ja kohaliku paiga tunnetust. Olulisel kohal on lihtsad, tähenduslikud rituaalid, mis aitavad argipäevast korraks välja astuda. Lisaks majutusele on Dharma Resortis tähelepanu all ka hea toit, vaikne olemine ning kogemus, mis seob inimese paremini ümbritseva keskkonnaga.

Käik püha kivi juurde lisas pühadetunnet.

Lahtilaskmisrõõm

Hetk lõpetajate tänuüritusest teistele rühmadele.

Armas lasteaia lõpetaja! juba paarilised leidnud. Sõpra, kes naeris Sinuga koos, kui te oma kunsti- töid või meisterdusi vaatate. Sõpra, kes alati lohutas, kui Sa olid kurb või haiget saanud. Sõpra, kes teadis, kust otsida, kui sa oma kaisukaru või lemmikautot ei leidnud. Sõpra, kes on mõnikord see viimane pusletükk, mis oma kohale sobitub ja muudab iga päeva kõige paremaks. Olles Sinuga koos, Sinu kõrval. Kõigi lehvitatjate nimel ütlen Sulle aitäh, et olid meie ühisel teel vahva ja armas mängusõber! Õnne Sulle kooliteel!

Maris Mägi
Muhu Lasteaed Munuke õpetaja

Kirjandusklubi Raamatu Vägi

Sel kevadel alustas Hellamaa Raamatukogus tegevust kirjandusklubi "Raamatu vägi". Märtsi- ja aprillikuu kokkusaamistel tutvustas Martin Kivisoo briti biokeemiku Rupert Sheldrake'i loomingut ja elufilosoofiat. 12. mail oli keskkompingupidajate ja 16. mail kõigi huviliste ees Irena Tarvis, kes esitles oma uut luuleraamatut "Südames sündinud". Irena tõi tänulike kuulajateni raamatu sündimise loo ja luges ette oma luuletusi.

Autor kirjutab raamatu tutvustuses: "Mul on olnud õnne juba 55 aastat elada siin maapeal ja kogeda Armastust. Elu on kingitus, mida olen tänuga nautinud. Käesolev kogumik minu uuemast ja vanemast luuleloomingust on minu vastukingitus Elule. Armastus on tunne, mis jagades ainult paisub. Mida enam Armastust jagada, seda enam saab teda inimeste hingedesse ja südamesse. Südames sündinud luuletusi on kõigest – lastest, loodusest, inimsuhetest ning armsast ja kodusest Muhu saarest. Ikka ja jälle Armastusest. Täna sind,

hea lugeja, et võtsid aega mu sisemaailma piiluda. Ole hoitud ja armastatud!" Aitäh esinejatele ja kõigile kirjandushuvilistele! Järgmine kirjandusklubi üritus toimub laupäeval, 20. juunil kell 11 Hellamaa Külakeskuses. Siis esitlevad Karin Rauk ja Liis Auväärt oma toredat lasteraamatut "Mis mu nimi on? Sõnamänge Eesti loodusest". Ootame kõiki suuri ja väikesi raamatusõpru!

Anu

Hellamaa Raamatukogust

HELLAMA A KÜLAKESKUSES
LAUPÄEVAL, 20. JUUNIL KELL 11
KIRJANDUSKLUBI
"RAAMATU VÄGI"

MIS MU NIMI ON?

KARIN RAUK JA LIIS AUVÄÄRT
ESITLEVAD OMA UUT LASTERAAMATUT
"MIS MU NIMI ON? SÕNAMÄNGE ESTI LOODUSEST"

OOTAME OSALEMA! **TASUTA ÜRITUS**

Lehekuu ja jaanikuu muuseumis

Muuseumis on kätte jõudnud tihe suvehooaeg.

3. mail toimus koostöös Tihuse Hobuturismitaluga matk „Kaariku kolinal muuljakivide juure“.

16. mail toimus üle Eestilise muuseumiöö, millega muuseumid avasid oma uue hooaja. Sel aastal kandis muuseumiöö pealkirja „Õös on hääli.“ Üle Eestilisel avasid oma ukseid sel õhtul 202 muuseum ja külastajaid käis ligi 64000. Muhu Muuseumit külastas sel õhtul 100 inimest.

Avasime Kunstitalis uue näituse „Muhune. Müstiline“, seejärel sai avatud Tooma talu rehales kohalike kollektsionääride kogude näitused. Vaadata saab Lauupeo ja tantsupeo meeneid Anu Kaljuste kogust; ingleid – Tõnu Mätase kogust; mudelautosid Sven Pallase kogust ja kuivainete ja maitseaine karpe Tarmo Paasi kogust.

Muhu folkloorirühm „Uijee“ on valmis saanud plaadi ja meie rõõmiks toimus selle esitus just muuseumiöö ja Tooma talu õuel. Öhtu lõpetasid Tõnu Ling ja Kati Jakobson-Lott oma muusika kavaga „Salapärase saar“. Täname kõiki esinejaid ja külastajaid!

Juunikuu esimesed nädalad toovad meil hulgaliselt õpilaste gruppe, kellele pakume erinevaid tegevusi. Lisaks on meid külastamas mitmed Saksa grupid, kellele pakume eriprogrammi „Leib“, et külalised saaksid maitsta kohalikku leiba ja kuiva kala lisanditega. Mai lõpu seisuga on oodata üle 50 grupi külastusi, millele lisanduvad veel pered, üksikuristid ja oma giidiga grupid.

Jaanireedel 22. juunil kell 10 – 14 toimub Tooma talu ees laat „Meite Muhu mant“. Ootame Muhu käsitöölisi ja toidutegijaid oma parimat kaupa müüma! Kauplejatega suhtleb Muhu kultuurijuht Kätki. Kell 12 esinevad karmoskamängijad Saaremaalt, Muhust ja Järvamaalt.

Lisaks näitusele saab Kunstitalis sel aastal osta kohvi, Muhu jäätist ja erinevaid käsitöötooteid. Kunstitalil on suvel avatud E-P kell 10-17.

Kes veel pole märganud, siis Eemu tuuliku alal on mõningaid parendusi ja uuendusi tehtud ning suur valge kiosk pakub jäätist ja snäkke. Soovitame maitsta minna! Kui kiosk töötab, siis pääseb ka vesikesse sisse. Päikest ja head!

Tervitustega
Siret muuseumist

Toetame Hellamaa kirikut!

Muhu-Hellamaa kirik 1866

Kordame üleskutset toetada Hellamaa kiriku remonditöid. Igast summast on abi! Esimesed kenad annetused on juba laekunud! Lisaks esitasime rahataotluse ka ühte fondi.

Elkõige on vaja teha katuse hooldus ja vihmaveesüsteemi paigaldus, mis maksab vastavalt hinnapakkumisele 6 429,40 eurot. Tugevate vihmadega sajab katus mitmest kohast läbi. Spetsialistid käisid asja uurimas ja loodetavasti saame selle esmase tööga asja parandada.

Ülekanne palun teha koguduse arvele Swedbankis: Eesti Apostlik-Õigeusu kiriku Muhu

-Hellamaa Peetruse ja Pauluse kogudus
EE23220001120123866
märksõnaga „Kirikuremont“. Sularahas annetust saab teha kui külastate kirikut.

Järgmine liturgia on Hellamaa kirikus 27. juunil kell 10. Teenib Preester Paulus. Siis tähistame kiriku nimepäeva - pühade apostlite Peetruse ja Pauluse mälestuspäeva ja 160 aasta möödumist kiriku sissepühitsemisest.

Lootuses ja tänutundes,
Hellamaa koguduse juhatus

Juu Jääb 30! Maailmakuulsad muusikud ja muutunud elud Muhumaal

Esimesel Juu Jääbil esinesid Pädaste mõisa rõdul teiste hulgas Tõnis Mägi ja Pirjo Levandi. Imre Voki foto

Kui Muhu mehed Villu Veski, Imre Sooäär ja Märt Lehto 30 aastat tagasi mõtlesid Pädaste mõisa õuel ühe kontserdi teha, ei osanud nad isegi arvata, et lükkavad selle kontserdiga käima Muhu muusikafestivali Juu Jääb.

Esialgu ei osatud sündmusele isegi nime panna. Pikalt arutati kontserdi nime üle ja ühele meelele ei jõutudki. Nii kirjutati paberile äärele: „Las see nimepanemine praegu jääb“ ehk muhulaste kõnepruugis oleks: „Juu jääb“.

See sõnapaar on nüüdseks tänu muusikafestivali rahvusvaheliseks muutumisele läbi käinud pea igast maailma otsast ning toonud Muhumaale muusikat ja erilist atmosfääri nautima tuhandeid inimesi.

„Ma olen oma silmaga näinud, kuidas festivalil inimeste elud muutuvad. Lava ees on kohtunud ja armunud. Kunagi Nautse Mihkli talu ja viimasel kümnel aastal Muhu Muusikatalu õuel on alguse saanud ilusad lood, mis on toonud uusi elanikke Muhu- ja Saaremaale ning seeläbi ka uusi ilmakodanikke. Ja kõik need

välismaised artistid, kes harjunud esinema tuhandetele inimestele suurtel lavadel maailma suurlinnades, on saanud sellel väikselt festivalilt väga unikaalse kogemuse ning sellest kõigjal laialt pajatanud. Eriti suurt rõõmu teevad aga korraldajale need inimesed, kes pea igal Juu Jääbil oma sõpradega kohal on käinud ja sellest oma suvede ühe suursündmuse teinud,“ räägib festivali korraldaja Inna Veski.

Ei saa öelda, et pikale ajaloole vaatamata oleks festivali korraldus meelakummine olnud. Muutunud majandusolud, tohutul suur valik erinevaid sündmusi, koroonakriisi ja paljud teised asjaolud on aastate jooksul festivali külatajate hulka kasvatanud ja kahanetanud ning pannud korraldaja korduvalt mõtlema, et järsku... juu jääb... Aga muhu jonn, soov elavdada kultuurielu ning pakkuda võimalust oma kodusaarel maailmatasemel artistide muusikat nautida on siiski pannud korraldaja igal aastal uue suursündmuse loomist jälle ette võtma.

29 aasta jooksul on neid legendaarseid esinejaid, keda meenuta-

da, olnud ikka väga palju. Selle aja jooksul on Muhus, Kuressaares, paljudel Eesti väikesaartel, Tallinnas ja Tartus Juu Jääbi festivali raames esinenud sajad maailmakuulsad artistid alates Fääri saartest kuni Jaapani ja Aafrika riikideni välja. Nende hulgas näiteks Gilles Peterson, Jazzanova, Koop, Toshio Matsura ja Hex, Rinneradio, Napoleon Maddox, Clara Hill, Christafari, Daniel Pipi Piazzolla, Raimonds Pauls, Ben Westbeech, Kain & Electric Barbarians, Eivor, Ola Onabule, Ibrahim Ferrer ja paljud teised, kes end sügavalt ka sinise publiku mälestustesse kirjutanud.

Tänavune juubeliaasta festivaliprogramm pakub väarikat staarilisa. Reede, 3. juuli programmi peaesinejaks on Suurbritanniast pärit Claire Martin, keda peetakse üheks parimaks kaasaja džässlauljatariks. Laupäeval, 4. juulil esineb Villu Veski koos England Brooksiga USA-st, kelle hääletämbri on isegi võrreldud legendaarse Ella Fitzgeraldiga.

Muhu Muusikatalu õuel teevad nad sartsaka diskohittide kava 70-80datest. Laupäeva päeval kell 16 annavad England Brooks ja Villu Veski koos Raun Juurikase ja Taavo Rummeliga südamliku kontserdi „Nähtamatud lood“ Muhu kirikus.

„Lisaks on rõõm jälle kuulda kirgliku Brasiilia lauljatar Simone Morenot, kes 2013. aastal Juu Jääbi publikult varaste hommikutundideni tantsitas. See esinemine on paljudel tänase päevani meeles,“ jutustab Inna

Eesti straaride Laura Põldvere, Sander Mölder ja Toomas Rulli ning ansambel Serviti kõrval säravad Muhus taaskord tõelised maailmanimed.

„Oleme alati püüdnud hoida muusikavaliku mitmekesise. Kui juba sellist sündmust korraldada, siis proovime ikka nii, et kõikidele oleks midagi meelepärast ja alati saaks ka midagi uut avastada,“ selgitab korraldaja. Tänavune juubeliaasta festival tuleb võimas ja mitmekesine. Festival on lastesõbralik ning telkimine on ka alati tasuta.

Vallamajas on juba müügil sooduspassid kohalikele ning kõikidele, kes tahavad mandri- ja Saaremaa sõpru kaasa kutsuda, on Piletilevis festivalipassile soetamiseks sooduskood: MUHUMUUSIKATALU10.

Infot festivali kohta loe leheküljelt: www.juujaab.ee.

Heidi Hanso

Kontsert Nähtamatud lood Muhu kirikus

kirikusse osa saama festivali programmi kuuluvast kirikukontserdist "Nähtamatud lood".

Laupäeval kell 16.00 räägivad muusika keeles oma erilisi lugusid armastatud USAst pärit lauljanna England Brooks ning muusik Villu Veski koos kauaaegsete bändikaaslaste ja sõprade Raun Juurikase ja Taavo Rummeliga.

Meil kõigil on oma nähtamatud lood, mis meid moel või teisel me igapäeva saavad, aga mida ainult harva rääkida saab. Need on unistused, mis elus saavad, vahel aga seigad minevikust.

USAs, Californias sündinud lauljanna Englandi Brooks emal oli kolm tütart ja ta unistas reisisest, mida aga kahjuks ta ma-

januslik olukord ei võimaldanud. Seepärast pani ta oma kolmele tütrele nimeks Paris, Roma ja England, et ehk tütreid saavad kunagi reisida team unistuste Euroopasse. Üks tütardest on seda tõesti, tuuritanud kõigjal maailmas ja nüüd ka Muhus.

Kui Villu Veski oli 5-aastane, juhtus ta televiisorist nägema džässkontserti, kus esinesid Ella Fitzgerald ja Louise Armstrong. See nõukogudeaegsest Kesktelevisioonist näidatud kontsert muutis ühe elu. Muhu poiss otsustas pikemalt kõhklemata ka ise bändi tegema hakata, läks õue ja valmistas käepärastest vahenditest trummikomplekti - supipoti kaanest said taldrigid, ämbritest-pottidest trummid. Ainult bass-trumm oli päris - Piiri koolimajast

leitud vana pioneeride rivitruum.

Bändi nimeks sai "Ansambel NOORUS" ja pillid säti üles kodumaja kõrvale täpselt sinna, kus praegu on Muhu muusikatalu Juu Jääb Festivali lava.

Aastate pärast kutsus Villu Muhusse esinema Ella Fitzgeraldi mõõtu esinejaid, et lummas muusika kõlaks ka meie kodusaarel.

Nii täituvad unistused ja lugusid neist saab rääkida läbi helide.

See kontsert räägib ilusa järelehüdena veel ühte lugu Imre Sooäärest, armastatud Muhu meest, kes nüüd elab edasi paljude inimeste südames nii Muhumaal kui mujal.

Heidi Hanso

30. sünnipäeva tähistav festival Juu Jääb kutsub Muhu Katarina

Muhulaste muistsed tarkused

(*Algus eelmises „Muhulases“*)

1961. aastal tehtud retkelt oli Eda Väli veel 50 aastat hiljem meeles kui lahkelt teda vastu võeti ja piim ning mesi, mida talle õitsvate õunapuude all pakuti.

Oma 1961. aasta retkel küsitles ta järgmisi muhulasi:

Mare Kesküla (s 1891) Vanamõisas, Leena Pauts (s 1884) Ridasi külas, Vassili Rull (s 1875) Ridasi külas, Eduard Heinula? (s 1905) Suuremõisas, Elena Vaher (s 1892) Võlla külas, Liina Grünthal (s 1909), Juulia Ling (s 1892) Linnusel, Mare Ling (s 1876) Linnusel, Julia Metsniit (s 1884) Külasemas, Kristiina Lepmets (s 1877) Lõetsas, Liina Vapper (s 1904) Suuremõisas.

Peale haiguste arstimisviiside kirjutas Eda Väli üles ka muud pärimust. Teiste seas pulmakommete kirjeldusi, aga ka viise, kuidas endale ihaldatud kaaslast saada.

Kui eelmises osas oli üheks soolatüügastest lahtisaamise viisiks leivast leitud terve viljatera istumise alla panemine, siis sama võte võis aidata ka ihaldatud noormehe huvi tüdruku vastu tekitada, ainult viljatera tuli poisi riiete vahele sokutada. Igal juhul oli see meeldivam viis, kui tüdruku kõrvetatud kaenlakarvu või muud hullemat viinaga sisse juua.

Agas oli ka võtteid, kuidas poisi tüdrukust võõrutada. Poisile pidi nimelt surnumuldada padja alla panema. Surnumuld oli muld, mida õigeuskirikus surnu rinnale ristikujuks kirstu pandi.

Mõne võtte puhul väitsid ühed, et see tõmbab poissi ligi, aga väideti ka vastupidist. Nii oli tükikese seasiskonnaga, mis viina sisse pandi ja poisile sisse

joodeti. Mõni võte aitas küll pulmadeni jõuda, aga pärast ei saanud paarirahvas enam teineteisega läbi. Tülid tekkisid abielurahval ka sellest, kui keegi kadedusest või kättemaksuks oli pruudi riiete sisse õmblusnõela torganud.

Kui need võtted töid kosilase majja, siis ei tohtinud kosilasele *tuhlist* pakkuda, sest see mõjuvat halvasti tulevaste laste seedimisele.

Kõue Liinalt ehk Pauliine Vapperilt on kirjutatud üles rohkesti lastega seotud õpetusi. Titledel teatavasti oli mitmeid vigu: konnaviga, koeraviga, ussiviga, rebaseviga ja tikaviga. Viimane on lapsel siis, kui ta peaga noogutab nagu nokkides.

Temalt saadud nn „harjaste võtmise“ õpetuse juures oli ka seletus, miks seda teha tuleb. „Harjaste võtmist“ on mitmel pool kirjeldatud, aga seda, miks seda teha tuli, pole seni kusagil kirjjas olnud. Kui *harjassed* võtmata jäid, siis pidi last teismeas akne eriti rängalt tabama. *Harjasseid* võeti nii, et imik määrati õllepärmiga tehtud vedela taigana kokku, keerati lina sisse ja viheldi kergelt. *Harjassed* pidid mustade täppidena lina külge jääma.

Pärast sündi tuli lapse mähkmeid piimapütis pesta. Siis pidi teda hiljem kiidetama ja tütre sünni puhul pidi kutsikatele toitu viima, et tüdrukul kosilasi saaks olema.

Lapse reisihaiguse puhul, mis tähendas seda, et öhtul muutus laps rahutuks ja karjus paar tundi enne kui jälle rahulikuks jäi. Selle vastu tuli lapsele *nasipuu* (näsiniiini) keedust 1-2 tilka rinnapiimaga sisse joota. Kogus oli

muidugi väike, aga ikkagi on selline arstim väga ekstreemne ja tundub, et ainuke rahu, mis niimoodi saabuda võiks, on igavene rahu. Kõue Liina aga kinnitas, et see on järele proovitud ja kuna tema lapsed jäid kõik imikueas ellu, siis ilmselt nii oli, kuigi järele proovida ei soovita.

Agas kui enne maa peale istumist sellele kohale kolm korda sülitada, ei tohiks kellelegi halba teha. Seda on vaja selleks, et mitte *moaljaid* saada.

Ka seda on huvitav teada, et kui viskad teist kalaga, siis tekib sulle endale ohatis selle koha peale, mida kala teisel tabas, samuti ka teadmine, et sukakudumist tuleb alustada hommikul.

Kata Mölder (s 1879 Võllas) andis teada sellisest kummalisest ja uskumatust haavaravist, kus haavale pandi peale hobusesõnniku virtsa. Tundub nagu kindel viis teetanuse saamiseks. Ka puru silmast võtmine nn *vähjakiviga*, mis ööseks silma pandi, tundub pisut ohtlik, rääkimata klaasipuru sisse andmisest kui rinnus pigistab.

Eriti eluohtlik tundub soovitus seljavalu puhul selga bensiniiga hõõruda ja seejärel tule paistel soojendada. See õpetus ei pärine küll Muhust.

Konnasilmade arstimist *vaeslapse*- ehk paiselehega võib aga julgelt soovitada ja kõrvetiste puhul võib proovida, kas aitab kui 9 kala tervenisti ära süüa. Süüa tuleb sabast kinni hoides ja peast sööma hakates, nagu Juuli Veski (s 1899) Oina külast õpetas. Kõrvetisi võib proovida leevendada ka soodavee ja kriidiga.

Tänapäevalgi võib meeles pidada, et saunast ei tohi enne ära

minna kui *labaluid muuksutatakse* eh loksutatakse, eriti lastel, kes kasvavad siis hästi ja on terved.

Agas kui rinnus torgib, võib proovida selle koha lapiti noaga muljumist ja lisaks peab sealjuures 2-3 korda lausuma: „Kui sa ei kao, siis ma torkan sind!“

Juuli Kipper (s 1907 Lõetsas) teadis, et kanapimeduse vastu aitas see, kui minna öhtul kanade õrre alla ja ülespoole vaadata. See, mis sealt vastu silmi sadas ehk väga suurt kahju silmadele ei teinud. Tänu temale on teada ka komme, et kui külaline sel ajal minema hakkas, kui pere lauas oli, siis pidid kõik laua ümber püsti tõusma ja laua üles tõstma, et söök majast otsa ei lõpeks ja et saunas sülitati esiteks vihale ja siis lavale.

Riia Keinast (s 1884) Nõmmkülast rääkis, et ussihammustust oli nii ravitud, et jalg kaevati kaheksaks päevaks maa sisse. Kui tederähnidest lahti taheti saada, siis tuli lambasõnnikut vees leotada ja sellega nägu pesta. Ei teagi, kas Kõue Liina õpetus nägu konnakuduga kokku määrida on meeldivam või mitte.

Joosep Aer (s 1886 Koguvass) rääkis, et Muhus oli käinud hiinlane, kes võtnud ilma valuta ja vahenditeta hambaid välja. Selliseid mehi olnud maailmas ainult kolm ja suured riigimehed lasknud ka nii oma hambaid välja tõmmata. Joosep Aer teatas ka, et Tooma Jüri ehk Juhan Smuuli isa pannud luid paika.

Eda Maripuu,
Muhu muuseum

Lastekaitsepäev Muhus

Lastekaitsepäeval sai tutvuda nii politsei, päästeameti kui kaitseväe tegemistega.

1. juunil toimus Liiva kesk- väljakul vahva perepäev laste-

kaitsepäeva tähistamiseks. Suvi toob kaasa lisaks soojale mereveele ja päikesepaistele kauaoodatud kooli- ja lasteaia vaheajad, lastel on rohkem vabadust ja lastevanematel seega rohkem valvsust vaja.

Ettevaatus pole kunagi liiast ja lastekaitsepäeva tähistamise üks eesmärke oli lisaks vahvale koosviibimisele meelde tuletada ka olulised turvalisus puudutavad asjad.

Kohapeal oli võimalus tutvuda järgmiste üksuste ja tegevustega:

Muhu piirkonna politsei, abipolitsei mootorrattaga, teenistuskooerad, Muhu Merepääste Selt, Muhu Vabatahtlik Pääste, Kaitseväe Saaremaa

maleva Noored Kotkad, Kaitseväe Muhu rühma autojuht Matti.

Muidugi sai kuulata-vaadata ka laste esinemisi. Artur Müüri juhendamisel esinesid Muhu lasteaed „Munuke“ laululapsed.

Toitlustuse organiseeris Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku kogudus, jahutavat jäätist pakkus Premia. Näo maalinguid tegi soovijatele Tiina ja Mehise juhatusel tegutsesid „motopotukad“.

Suur tänu kõigile, kes kaasa löid!

Kätli,
kultuurijuht

AIME KUULBUSCH	JAAN TOOMIK
JASS KASELAAN	JENNY GRÖNHOLM
RINGKOND	
MUHU, LEHTMETSÄ KÜLA MEEDLA STUUDIOGALERII	
JUSS PIHO	7.06-30.06.2026 R,L,P 10-18
BERIT TALPSEPP- JAANISOO	MARGET TAFEL - VAHTRA

Rahva tungival soovil korraldendus!!!

ÄRA MIND IIAL...
Jäsi Juuliku Abruka lugude ainetel dramatiseeritud ja lavale seatud Püa Bergstein

MUHU PÕHIKOOLIS
10. JUUNIL 2026
KELL 19.00 10€

ELUMERELAINETEL LOKSUVAID:
Eino Jämsä, Aina Ojaste, Ene Ulu, Jaana Kivi, Peeter Dabak ja Joo Mägi

SAAREMÄHITUS KULTUR

Suvised spordi-sündmused

13.06 kl 20 Jaan Alliku mälujooga Liiva turuhallis, pilet 5 eurot, vajalik eelregistreerimine. (kultuur@muhu.ee)
19.06 kl 18.00 Discgolfi treening spordihalli staadionil, treener Raili Nõgu, osavõtt prii.
20.06 kl 14 Muhu matkapäev Suuremõisa külas
12.07 kl 12 Muhu matkapäev Lõetsa külas, jalgrattamatk, algus mälestuskivi juurest.

Heinakuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Helju Vaher 99 (23.7)
Albert Noor 92 (28.7)
Virve Meema 91 (2.7)
Selma Kabur 91 (18.7)
Seppo Jaakko Juhani Peussa 90 (3.7)
Velda Peegel 89 (5.7)
Jaan Vapper 89 (6.7)
Helgi Õue 89 (7.7)
Aino Kivihall 88 (22.7)
Jürgen Herbert Kreher 87 (23.7)
Rein Holm 85 (3.7)
Elgi Naaber 85 (15.7)
Ilmar Noor 85 (23.7)
Sulev Vahtra 82 (13.7)
Asta Sepp 81 (13.7)
Mairi Raim 81 (20.7)
Heino Kolk 81 (21.7)
Harris Kosk 81 (30.7)

Silja Schapel 80 (18.7)
Liivia Rannamaa 70 (10.7)
Ivo Põlluäär 70 (21.7)
Erik Päll 65 (10.7)
Elle Ruttu 65 (19.7)
Kirsten Lillepuu 65 (22.7)
Ulvi Jukk 65 (25.7)
Peeter Oidekivi 65 (25.7)
Paavo Aavik 60 (10.7)
Made Luiga 60 (31.7)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Müüa purjepaat Albin Viggen

7,1 m pikk, süvis 1,2 m, asub Kuivastu jahisadamas. Pärasmootor Honda 5hj on sõiduvalmis, samuti purjed - foka, groot ja spinnaker.

Kenas korras. Köök, keskküte, wc jms. Küsi lisa ja tule vaatama!

Hind 2500 euro

Mati 55985859

Muhu valla jaaniõhtu toimub 23. juunil Hellamaa laulu- ja spordiväljakul. Rongkäik algab 19.30. Esinevad tantsurühmad, toimuvad sportlikud mängud, töötoad. Kell 21 mängib tantsuks ansambel Peoleo Tribuut.

Noorpaar ostab elamumaa, haritav maa, vana talukohta. Pakkuda võib igas seisukorras kinnisvara.

OST, MÜÜK, VAHENDUS!

Oman mahukat ostuhuviliste andmebaasi.

Otsin talukohta Muhu- või Ida-Saaremaale ja ehitusvõimalusega merelähedast kinnistut.

Allan Pajus,
5690 0411, allan@adrem.ee

Teatame Jaan Kivihalli urnimatusse toimumisest 27. juunil kell 17.00 Sepamäe kalmistul.

Lähedased

Kirguteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Koguduse hooldajaõpetaja Hannes Nelis, tel 529 1881.

Pühapäeval, 14. juunil kl 14 sõnajumalateenistus (kirikus).

Teenib Saarte praostkonna viikaardiakon emeeritus Igor Gräzin.

Pühapäeval, 21. juunil kl 15 Surnuaiapäha jumalateenistus (Muhu luteriusuliste kalmistul).

Pühapäeval, 28. juunil kl 14 missa (kirikus).

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani Pühakuju kogudus;

Hellamaa Peetruse ja Pauluse kogudus:

Laupäeval, 27. juunil kl 10

liturgia, teenib Preester Paulus. Jooksivad teateid liturgiate toimumise kohta leiata Facebook-is: „Õigeusu kirik Muhumaal“.

Eesti Kristlik Nelipühi Kirik (EKNK) Muhu kogudus Hellamaa külakeskuses:

7.06 kl 16.00-17.30 Jumalateenistus, teenivad misjonärid Inglismaalt (tõlge eesti keelde). Peale jumalateenistust kaetud kohvilaud. Jumalateenistusega samal ajal toimub lastetund.

10.06 kl 18.30-20.30 Kena Sõnumi õhtu.

21.06 kl 16.00-17.30 Jumalateenistus. Peale jumalateenistust kaetud kohvilaud. Jumalateenistusega samal ajal toimub lastetund.

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

13. mail 85-aastane **Alar-Hiid Saat**
29. mail 88-aastane **Maimo Surva**
2. juunil 94-aastane **Lauri Einer**

Tunneme kaasa omastele!

MENT ESITLED:
LENA

HELLAD VELL

SOUNDS OF SEPTEMBER

MUHU SUVEKONTSERT
25. JUULIL, 19:00
MUHU LAULULAVAL HELLAMAAL

Järgmise Muhulase materjalid on teretulnud 1. juuli õhtuni.

Toimetab Jana Rand,
tel: 5523 896, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub üks kord kuus.
Internetis www.muhu.ee/muhulase-arhiiv
Trükkinud Saaremaa Trükikoda 520 eks.
Hind 50 eurosent